

İNTERNETTE ANTİBİYOTİKLERLE İLGİLİ TARTIŞMA LİSTELERİ

Metin OTKUN

İnternet'te tartışma listelerine iki ayrı yoldan ulaşılabilir:

1. USENET haber grupları,
2. E-posta listeleri.

USENET haber grupları

USENET dünya çapında dağılmış bir mesaj (makale veya posta da denir) sistemidir. Her gün gönderilen mesajların çokluğu nedeniyle haber gruplarına ayrılmıştır ve haber gruplarının her biri belli bir konuya odaklanmıştır. Bu gruplardaki makaleleri okumak, yanıtlamak veya yeni makaleler göndermek mümkündür. E-posta listelerinden farklı olarak bu makaleleri okumak için haber grubuna abone olmak gerekli değildir. Yine istenirse haber grubunun mesajlarını bir bağlantıda bilgisayara indirip daha sonra vakit bulunduğu anda bağlantı yapmadan hepsini okuma şansı da vardır. Ayrıca USENET haber gruplarının E-posta listesinden önemli bir farkı da gönderilen mesajı iptal etme şansı olmasıdır.

Haber grupları noktalarla ayrılan bir kelime hiyerarşisiyle adlandırılmaktadır. Haber grubunun ilk kelimesi grubun girdiği kategoriyi belirtir. Ana hiyerarşi konuları şunlardır:

- **comp:** bilgisayar donanımı ve yazılımı ile ilgili konular,
- **misc:** çeşitli konular,
- **news:** USENET'in kendisi,
- **rec:** eğlenceyle ilgili konular,
- **sci:** bilimsel konular,
- **soc:** sosyal konular,
- **talk:** genel tartışma.

alt haber grubu hiyerarşisi "alternatif" haber grupları için oluşturulmuştur.

Hiyerarşi isminden sonra haber grubunun konusunu belirten haber grubu ismi gelir. Örneğin **sci.med** hiyerarşisi bilim dalları içinde tıpla ilgili tartışmaların yer aldığı alt daldır ve bu grubun da daha alt dalları olabilmektedir.

Bazı haber grupları redaksiyondan geçer, yani bu gruba gönderilen tüm mesajlar bir editör (genelde insandır, bazen de bir program) tarafından uygunluk ve stil bakımından gözden geçirilir. Redaksiyon haber grubunun içeriğinin kalitesini yüksek tutar; çünkü çöp postalar, tekrar tekrar gönderilen veya konu dışı mesajlar ve genel şikayetler elenir. Ancak editörün hiç uyumaması gibi bir durum yoksa redaksiyonlu gruplara gönderilen mesajların yayınlanması gecikebilir.

Haber gruplarına dağıtılan mesajlar internete haber sunucuları -sunucu yazılımı çalıştıran bilgisayarlar- tarafından dağıtılır. Bu sunucular USENET mesajlarını depolar, yönlendirir ve haber istemcileri veya haber okuyucuları çalıştıran kullanıcılara makale temin ederler. USENET haber gruplarını okumak için Netscape Messenger (Netscape Communicator içinde vardır), Outlook Express (MS Internet Explorer içinde vardır) veya MS Outlook 98/2000, Free Agent (shareware bir haber okuyucudur) ya da UNIX tabanlı haber okuyuculardan biri gerekir.

USENET haber grubu makalelerini okumanın alternatif bir yolu da Deja News Web sitesini (www.dejanews.com) kullanmaktır. Deja News tüm ana haber gruplarına son birkaç yıldır gönderilen makaleleri arşivler ve anahtar sözcük kullanarak istediğiniz mesajları bulmanızı sağlar.

Makaleleri okumaya başlamak için genelde haber sunucusunun taşıdığı haber grubu listesine bakmak gerekir. Haber okuyucunuz mevcut haber gruplarının listesini gösterdiğinde sadece haber sunucunuzdaki grupları görebilirsiniz. Liste tam olmayabilir; çoğu ISS'ler ve haber sunucuları disk tasarrufu için çoğunluğun ilgisini çekebilecek haber grubu hiyerarşilerini seçmektedir. Her haber sunucusunda bir haber yöneticisi vardır ve kararları bu kişi verir. Örneğin şu anda dünya çapındaki haber grubu sayısı 20,000'i oldukça aşmış iken TINET haber sunucusu (news.tinet.net.tr) içinde 10,300 civarında bir liste gözükmektedir. Aradığınız bir haber grubunu bulamadıysanız ve var olduğundan eminseniz bir de Deja News'e bakın, daha sonra haber yöneticinizden bu grubu sunucuya eklemesini isteyebilirsiniz.

Haber grubu listesini inceleyip hangi gruplara abone olacağınızı seçersiniz. Buradaki abone olmak terimi yalnızca haber sunucunuza bu grubun mesajlarını okumak istediğinizi belirtmek anlamına gelmektedir. Bazı haber gruplarına mesaj yazmak için ayrıca o gruba abone olmanız gerekebilir.

Bu haber grupları içinde konusu doğrudan antibiyotik olan bir grup bulunmamaktadır. Ancak Deja News'te yapılan bir kelime araştırması, sayısı 1,000'in üzerinde olan bir mesaj listesinde "antibiyotik" kelimesinin kullanıldığını göstermektedir. Bu mesajlar birkaç grup içinde daha yaygındır: özellikle çocuk sağlığı, sinüzit destek grubu ve fibromiyalji grubu gibi. Ayrıca "sci.med.pharmacy" ve "sci.bio.microbiology - microbiology" adlarındaki iki özel grupta da antibiyotikler sıkça tartışma konusu olmaktadır. Biyolojik bölümlerle ilgili grupların geniş bir listesi şu adreste bulunabilir:

["www.delmaralliedhealth.com/members/weblinks/mltweb.html#news"](http://www.delmaralliedhealth.com/members/weblinks/mltweb.html#news)

Ancak açıkça söylemek gerekirse "antibiyotik" özel konusu için USENET çok verimli bir kaynak değildir. Yine de mesajları inceledikten sonra tartışmaya katılmak isteyebileceğiniz birkaç grup bulabilirsiniz.

USENET kullanımı sırasında dikkat edilmesi gereken bir konu spam'lerdir. İstenmeyen ticari e-postadan spam olarak bahsedilir. Aynı terim belli USENET postaları için de kullanılır. Herhangi bir USENET haber grubuna makale göndermenin tehlikeli yanı göndericinin makalesindeki e-posta adresinin adres tarayıcı programlar tarafından "hasat" edilip spam gönderen kişilere satılan dev veri tabanına eklenmesidir. USENET'e ilk kez mesaj gönderenlerin ortak tecrübesi birkaç hafta içinde dağlar kadar çöp e-posta almalarıdır. Bundan sakınmak için kullanılan en yaygın yöntem mesaj gönderirken e-posta adresini değiştirmektir. Bu amaçla e-posta adresi bir insanın kolayca anlayabileceği ama tarayıcı programların anlayamayacağı bir şekle dönüştürülebilir. Örneğin e-posta adresi "motkun@trakya.edu.tr" ise, "motkun-AT-trakya-NOKTA-edu-NOKTA-tr", ya da "motkunZZZ@trakyaZZZ.eduZZZ.tr (ZZZ'leri silin)" yapılabilir. Adresin yalnızca kullanıcı adı kısmını değiştirmek sizi kurtarsa da alan adı değiştirilmezse haber sunucunuz yıllarca spam e-postalarla uğraşmak zorunda kalacaktır.

E-posta listeleri

E-posta listeleri internet kullanan grupların e-posta ile iletişim kurmasını sağlar. Nasıl ayarlandığına bağlı olarak bu e-posta listeleri bir on-line haber bülteni, açık tartışmalar için bir genel forum, tartışma veya tüm tutanakların kopyasının olduğu özel bir toplantı odası olabilir. Posta listesi yöneticisi (bir kişi veya program) merkezi bir konumda abonelerin ad-

resini saklar. Posta listesinin de kendine ait bir e-posta adresi (liste adresi) vardır. Abone bu liste adresine bir mesaj gönderdiğine posta listesi yöneticisi bu mesajı tüm abonelere dağıtır. Aboneler bu adrese cevap yollarsa cevaplar tüm abonelere dağıtılır ve böylelikle bir tartışma yürütülebilir.

Posta listesi yöneticisi kimin abone olabileceğini, kimin listeye mesaj gönderebileceğini ve diğer liste özelliklerini kontrol eder. Bu uygulamaların sonucunda herkesin abone olabileceği açık veya belli kişilerin listeye alınabileceği kapalı listeler oluşabilir. Yönetici abone olmayanların da listeye mesaj göndermesini kabul edebilir veya mesaj yalnızca aboneler tarafından gönderilebilir.

Eğer bir listeye gün boyunca çok fazla posta geliyorsa (örneğin "hekimler" listesine gelen günlük ortalama posta sayısı 50 civarındadır) isteyen abone günün tüm mesajlarını ayrı ayrı almaktansa büyük bir mesaj içinde toplu halde almayı (digest) tercih edebilir. Toplu mesajlar günlük, haftalık veya başka bir zaman periyodu içinde ayarlanabilir.

Bir posta listesini yönetmek çok zahmetli olabilir, sürekli olarak birileri abone olmak, abonelik kesmek veya ayarları değiştirmek ister. Bu işlemleri kolaylaştırmak için şu anda birçok liste bir insan liste yöneticisinin yardımıyla, programlar tarafından yönetilmektedir. Posta listesi yönetim programları (mailing list management -MLM) içinde en meşhur olanlar LISTSERV, ListProc ve Majordomo'dur.

Halen dünya çapında 170,000'in üzerinde posta listesi LISTSERV tarafından yönetilmektedir. Bunların 40,000'e yakınının listesi "www.lsoft.com/lists/listref.html" adresinde bulunabilir. Diğer iki programın listeleri şu anda sayfalarında bulunmamakta, ancak kısa bir süre içinde hazırlanacağı web sitelerinde belirtilmektedir. Yine "www.egroups.com" veya "www.tile.net" adreslerinde de e-posta listelerinin geniş bir adresi bulunabilir. Adresten istenilen aramayı yaptırarak aranılan özellikteki posta listelerine ulaşmak ve mesajları inceledikten sonra abone olmak için başvuru yapmak mümkündür. Son olarak "www.listquest.com" adresinde ilgilenilen konuyu anahtar sözcük olarak kullanıp en çok hangi grupların bu konuyla ilgilendiği bulunabilir.

Posta listeleri içinde doğrudan antibiyotik konusu ile ilgilenen en meşhur listeler şunlardır:

- "**antibiotic-L**": Liste adresi "listproc@u.washington.edu"dur. Liste enfeksiyon hastalıklarıyla ilgilenen farmakologlar tarafından kurulmuştur. Çok hareketli bir liste değildir; haftalık mesaj sayısı 10 civarında olup yazışma dili İngilizce'dir. Yukarıda verilen liste adresine konu kısmı boş kalacak şekilde **subscribe antibiotic kendi-adınız soyadınız** şeklinde bir e-posta atarak abone olunabilir. Bu listede son zamanlardaki tartışma konusu linezolid ve türevleridir.

- "**antibiotic-L**": Bir öncekiyle aynı adı taşıyan bu liste antibiyotik tedavisinin uzun süreli yan etkilerini ve komplikasyonlarını ana konu olarak almıştır. Yazışma dili İngilizce'dir. Abonelik için "Antibiotic-L@july.de" adresine yukarıda tanımlandığı şekilde bir e-posta göndermek gerekmektedir.

- "**Warn-L**": Antibiyotik direnci konulu listenin abonelik için başvuru adresi "list-serv@cesnet.cz"dir. Yukarıdaki gibi bir başvuru listeye abone olmayı sağlayacaktır. Yazışma dili yine İngilizce'dir. Ana bilgileri ve eski arşivleri "http://adis.cesnet.cz/lwgate/WARN-L" adresinde bulunabilir.

- "**antibiyotik**": Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden sayın Prof. Dr. Hakan Leblebicioğlu'nun kurduğu bu listede yazışma dili Türkçe'dir. Nadiren liste dışından İngilizce haberler gelebilmektedir. Liste hareketlenmeye yavaş yavaş başlamaktadır. Şu anda belirli tartışma konusu yoktur, daha çok abonelerin internette sörf sırasında buldukları ilginç konuları ilettikleri bir liste halindedir. Arada olgu tartışmaları da yapılmaktadır veya

meslekdaşlar acil isteklerini ve sorularını iletmektedirler. "hakanomu@writeme.com" ve ya "antibiotic-subscribe@egroups.com" adresine başvuru abonelik için yeterli gelecektir.

• "www.his.org.uk" adresinde Birleşik Krallık Hastane İnfeksiyonları Derneği'nin tartışma listeleri ve bunların arşivlenmiş olanlarına ulaşılabilir.

• "www.boomer.org" adresinde daha çok antibiyotiklerin farmakodinamik ve farmakokinetik özellikleriyle ilgilenen **PharmPK** listesi yer almaktadır. "majordomo@boomer.org" adresine yukarıda tanımlandığı bir e-posta başvurusu listeye aboneliği sağlayacaktır.

Bu listelerin dışında antibiyotik başlığının primer olarak yer almadığı, ancak grubun antibiyotiklerle ilgili konuları sıklıkla tartıştığı başka listeler de vardır. Örneğin:

• "**hekimler**": "hekimler-subscribe@egroups.com" adresine gönderilecek standart mesajla abone olunabilir. Tartışma konuları oldukça çeşitlidir, ancak bir süre öncesine kadar listede penisilin kullanımıyla ilgili oldukça sert tartışmalar gerçekleşmiştir. İlk kurulduğunda mesajların redaksiyonu söz konusuken kısa bir süre önce abonelerin protestoları nedeniyle bu işlem kaldırılmış gözükmektedir. Yine liste kurucusu olan İstanbul Tabip Odası'nın adı listeden çekilmiştir.

• "**klidik**": "klidik-subscribe@egroups.com" adresinden başvuruyla ulaşılabilir. Hekimler listesinde başlayan penisilin tartışması kısa süre önce bu listeye de sıçramıştır.

• "http://rheumatic.org/docmail.htm" adresinde romatoid artrit, skleroderma, lupus, polimiyozit, dermatomiyozit, psoriatik artrit, ankilozan spondilit, Reiter sendromu ve juvenil romatoid artrit gibi inflamatuvar romatizmal hastalıkların düşük doz antibiyotiklerle tedavisi konusunda bir tartışma listesi yer almaktadır. Daha çok hastalara destek amacıyla kurulmuş bir listedir ve bu konuda uzmanlaşmış hekimlerle iletişim kurmaların amaçlandığı belirtilmektedir.

• "**APIC**": Amerikan İnfeksiyon Kontrol Profesyonelleri'nin listesidir. Abonelik için "majordomo@proxima.com" adresine **subscribe apic-icplist** şeklinde bir e-posta atarak abone olunabilir. Listenin resmi web adresi ise şu şekildedir: "www.apic.org/html/resc/list.html".

• "**Promed**": Dünya çapında ortaya çıkan infeksiyon salgınlarının bildirildiği bir listedir. Bitki ve hayvanlara ait infeksiyonlar da listede bildirilmekte ve tartışılmaktadır. Bunun nedeni liste kurucularının diğer canlılara ait salgınların büyük bir kısmının da eninde sonunda insanlara geçeceği düşüncesidir. Popüler bir liste olup son olarak New England Journal of Medicine dergisinde yayınlanan "Enterohemorajik *Escherichia coli* infeksiyonlarında antibiyotik kullanımının hemolitik-üremik sendrom üzerine olan etkileri" konulu bir makale doğrudan derginin editörü tarafından listeye tam makale olarak gönderilmiştir. Geçen yıl Antalya'ya gelen turistlerde ortaya çıkan salmonelloz salgını ilk haber veren liste de olan Promed'e başvuru adresi "majordomo@usa.healthnet.org" olup bu adrese konu kısmı boş olacak şekilde **Subscribe promed** şeklinde bir e-posta atarak abone olunabilir. Eğer **Subscribe promed-digest** yazılırsa e-postalar günlük listeler halinde de alınabilir (bu yöntem bahsedilen tüm listeler için geçerlidir).

• **APEC Emerging Infections Network**: Yeni ve yeniden ortaya çıkan infeksiyonlarla ilgili bir listedir. "listproc@u.washington.edu" adresine gönderilecek **SUBSCRIBE apec-ein** mesajıyla abone olunabilir.

• Dr. Chamberlain "suit101.com"da her ay yeni bir konuyu tartışmaya açmaktadır ve bunların çoğunluğu antibiyotiklerle ilgilidir. Son ayların konularından biri yeni antibiyotiklerdir. "<http://www.i5ive.com/article.cfm/microbiology/6231>" adresinden siteye ulaşılabilir.